

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи»

Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»	Викладачі	
Шифр та назва спеціальності	281 «Публічне управління та адміністрування»		
Назва освітньо-професійної програми	Публічне управління та адміністрування		
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) (освітньо-професійний)		
Статус навчальної дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	вибіркова		
Форма навчання	заочна	Радченко Олександр Віталійович доктор наук з державного управління, професор	Гбур Зоряна Володимирівна доктор наук з державного управління

Загальна інформація про дисципліну

Анотація до дисципліни	<p>Навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що забезпечують базову підготовку фахівців з публічного управління та адміністрування і входить до циклу вибіркових дисциплін гуманітарної та соціально- економічної підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Навчальна дисципліна може слугувати певним дороговказом до реалізації євроінтеграційного курсу України до повноправного членства в Європейському Союзі через розкриття особливостей інституційних, правових, організаційних та ціннісних основ побудови системи публічного врядування ЄС.</p>
Мета дисципліни	<p>Метою вивчення дисципліни «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи» є набуття студентами знань про Європейський Союз як найбільш успішне і прогресивне міжнародне інтеграційне об'єднання держав та процеси, що в ньому відбуваються, а також про проблеми перспективи глобалізаційного розвитку світового співтовариства; сприяти формуванню у студентів професійних компетентностей щодо їхнього вміння самостійно аналізувати суть європейських інтеграційних процесів в межах світових глобалізаційних світогосподарських зв'язків та приймати виважені рішення, які сприятимуть подальшій інтеграції України в Європейський Союз і в світове співтовариство.</p>
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	<ul style="list-style-type: none"> – знати концептуальні засади публічного врядування Європейського Союзу; – вміти обґрунтовувати історичне підґрунтя формування ідеї європейської міждержавної інтеграції; – оцінювати загальні тенденції публічної політики європейських країн та їх корисність для України; – аналізувати історію розвитку інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни і передумови створення Європейських Співтовариств; – демонструвати розуміння головних цілей євроінтеграційного курсу України та принципів формування управлінських рішень для їх досягнення; – аналізувати і систематизувати набутий досвід з метою підготовки аналітичних довідок, звітів щодо євроінтеграційного курсу України; – розробляти пропозиції до цільових перспективних програм та комплекси заходів, спрямованих на входження України до ЄС; – визначати статус, основні характеристики та принципи поведінки державних службовців ЄС, країн-членів ЄС; – аналізувати інституційну структуру ЄС згідно Лісабонського договору та особливості формування та функціонування європейського адміністративного простору; – орієнтуватися в основних етапах утворення і розвитку Європейського Союзу; – оволодівати науковою методологією та фактологічним матеріалом з курсу «Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи»; – визначати теоретичні, духовні, прикладні та інструментальні компоненти політичних, соціально-економічних знань, їх роль і функції в інтеграційних процесах; – проводити дослідження в рамках інтеграційних процесів; аналізувати сутність європейської інтеграції; – розрізняти інтеграційні процеси;

	<ul style="list-style-type: none"> – аналізувати етапи входження України до ЄС. – прогнозувати можливі соціальні наслідки управлінських рішень в сфері євроінтеграційного курсу України; – передбачати результати реформування системи публічного врядування України відповідно до вимог ЄС; – здійснювати порівняльний аналіз реформування систем державної служби в Україні та країнах ЄС; – розробляти практичні рекомендації органам державного управління та місцевого самоврядування з проблематики формування та реалізації державної політики Європейської інтеграції України; – забезпечувати представництво органу влади в різних інституціях громадянського суспільства шляхом поєднання офіційних повноважень і особистого авторитету в межах поданої компетенції.
Результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> – набуття теоретичних знань з проблем реалізації євроінтеграційного курсу України через ознайомлення із завданнями та особливостями правового та адміністративного регулювання європейського публічного врядування, розуміння сутності основних категорій і понять; – сприяння розвитку професійної кваліфікації слухачів на підставі надання систематизованих знань щодо принципів формування європейської інтеграції, етапів утворення і розвитку Європейського Союзу, обґрунтування актуальних інтеграційних процесів; – набуття знань методики аналізу процесів європейської інтеграції та розуміння її значення для практики публічного управління; – формування компетентностей щодо самостійного критичного аналізу інтеграційних процесів в рамках ЄС та оцінки їх впливу на входження України до ЄС; – набуття навичок вільного користування первинними і додатковими джерелами інформації щодо аналізу європейського публічного врядування та політики європейської інтеграції; – ознайомлення слухачів із зарубіжним досвідом щодо розвитку теорії і практики організації та функціонування публічного врядування країн ЄС; – характеристика основних стандартів публічної служби у ЄС, країнах-членах ЄС; – розвиток вміння прогнозувати наслідки запровадження стандартів ЄС в процесах публічного управління та вміння прогнозувати наслідки запровадження стандартів ЄС в процесах публічного управління в Україні; – розуміння сутності формування організаційних засад інтеграційних процесів в ЄС; – навчання аналізувати і систематизувати власний практичний досвід публічного службовця і надавати рекомендації щодо удосконалення заходів щодо євроінтеграційного курсу України.
Обсяг дисципліни	Загальний обсяг дисципліни: 3 кредити ЄКТС (90 годин). В тому числі лекції – 6 годин, практичні заняття – 2 години, тест-залік – 2 години, самостійна робота – 80 годин.
Форма підсумкового контролю	залік
Терміни викладання	Дисципліна викладається у 2-му та 3-му семестрі

Інформація про консультації

Щодня у листопаді-грудні 2020 січні 2021 року з 09.00 до 15.30 в онлайн режимі за винятком неділі

Програма дисципліни

Назви тем (модулів)		Зміст тем
1	Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу. Політична та інституційна система ЄС	Теоретичні підходи і походження європейської інтеграції. Зародження європейських інтеграційних процесів. Основні етапи створення і розвитку Європейського Союзу. Етапи розширення Європейського Союзу. Лісабонський договір. Конституція для Європи. Проблеми суверенітету та європейської інтеграції. Договір про Європейський Союз. Політичні інституції Європейського Союзу.
2	Структура та функції основних європейських інституцій	Європейські інституції та їх компетенції. Європейська Рада. Європейська Комісія. Європейський Парламент. Рада Міністрів ЄС. Спеціалізовані комітети ЄС. Європейський Суд. Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі. Основні види правових актів Європейського Союзу.
3	Політика Європейського Союзу. Україна – Європейський Союз: шлях інтеграції, проблеми та перспективи співробітництва	Основні цінності та принципи функціонування Європейського Союзу. Політика ЄС в різних сферах життєдіяльності: регіональна, соціальна, освітня, податкова, екологічна, економічна. Зовнішня політики ЄС. Політика ЄС щодо громадян. Критерії розширення і поглиблення європейської інтеграції. Процедури та вимоги до країн-кандидатів розширення Європейського Союзу. Україна на шляху європейської інтеграції. Суть стратегії та пріоритети євроінтеграційної політики України.

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Опрацювання лекційного матеріалу	30 год.
Практичне заняття 1 «Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу. Політична та інституційна система ЄС»	13 год.
Практичне заняття 2 «Структура та функції основних європейських інституцій»	13 год.
Практичне заняття 3 «Політика Європейського Союзу. Україна – Європейський Союз: шлях інтеграції, проблеми та перспективи співробітництва»	13 год.
Підготовка та захист індивідуальної роботи	8 год.
Підготовка до іспиту/іспиту у форматі тесту/заліку	2 год.
Іспит/ іспит у форматі тесту/залік	1 год.

Список орієнтовних напрямків тем індивідуальної роботи

1. Теоретичні підходи і походження європейської інтеграції
2. Теорії європейської інтеграції. Конфедераційна концепція. Федеральна концепція
3. Теорії європейської інтеграції. Конституційна концепція. Функціональна теорія.
4. Зародження європейських інтеграційних процесів і їх часові віхи (організація Європейського Економічного Співробітництва; Рада Європи; Європейське об'єднання вугілля і сталі; Європейське економічне співробітництво; Європейське Співтовариство з атомної енергії; Єдине Європейське Співтовариство
5. Європейський Союз Структура Європейського Союзу. Етапи розширення Європейського Союзу.
6. Консолідована версія Договору про Європейський Союз. Загальні положення щодо демократичних принципів. Положення щодо установ. Положення щодо посиленої співпраці. Загальні положення щодо зовнішньої та безпекової політики. Загальні положення щодо зовнішніх дій союзу.
7. Суверенітет як поняття міжнародного права. Проблеми суверенітету та європейської інтеграції. Самовладність. Всевладність.
8. Європейська інтеграція та наднаціональність співтовариств. «Європейська інтеграція».
9. Суть, форми і стадії економічної інтеграції. Економічна інтеграція. Етапи утворення економічної інтеграції. Зона вільної торгівлі. Митний союз. Спільний ринок. Економічний союз. Економічний і валютний союз.
10. Основні етапи створення і розвитку Європейського Союзу (організація Європейського Економічного Співробітництва; Договори Європейських Співтовариств та ін.)
11. Європейський валютний союз. Фази утворення Валютного Союзу.
12. Європейські інституції. Інституції Європейського Союзу. Компетенції основних інституцій ЄС.
13. Джерела формування бюджету ЄС.
14. Адміністративний персонал інституцій Європейського Співтовариства.
15. Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі. Основні види правових актів Європейського Союзу.
16. Процедура спільного прийняття рішень в ЄС. Процес ухвалення рішень.
17. Переговорні процеси в Європейському Союзі. Ініціатива ухвалення рішення в рамках Спільноти.
18. Узгоджувальний комітет Європейського Союзу. Процедура співпраці. Принцип субсидіарності.
19. Бюджет Європейського Союзу. Принципи бюджетного планування. Бюджетна процедура. Структура бюджету.
20. Зовнішні відносини Європейського Союзу. Спільна зовнішня політика та політика безпеки.
21. Розширення Європейського Союзу. Етапи останніх розширень. Держави-кандидати та члени європейської асоціації вільної торгівлі.
22. Спільний внутрішній ринок ЄС. Вільний рух товарів. Вільний рух осіб. Вільний рух послуг. Свобода підприємницької діяльності. Транс'європейські мережі.
23. Політика ЄС, як засіб регулювання економічних, соціальних і духовних відносин у суспільстві. Промислова та підприємницька політика. Політика щодо досліджень і технологій. Енергетична політика.
24. Політика ЄС та внутрішня діяльність. Внутрішній ринок. Вільний рух товарів. Митний союз. Митне співробітництво. Заборона кількісних

обмежень між державами-членами.

25. Громадянство ЄС та його атрибути. Шенгенська угода (1990 р.). Захист прав громадян. Спільна політика щодо захисту прав споживача. Захист економічних та правових інтересів
26. Політика ЄС щодо прикордонних перевірок, притулок та імміграції. Судове співробітництво в цивільних справах.
27. Економічний і валютний союз ЄС. Теоретичні основи. Процес творення. Членство у Європейському економічному та валютному союзі.
28. Політика ЄС у сфері торгівлі. Митний Союз (1968 р.). Спільний митний тариф (СМТ). Європейська Комісія. СОТ.
29. Україна на шляху європейської інтеграції. Законодавчі акти щодо створення підґрунтя до вступу України до ЄС. Постанова Верховної Ради УРСР від 25 грудня 1990 р. «Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України у сфері зовнішніх зносин».
30. Основні напрями інтеграційного процесу. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС, забезпечення прав людини.
31. Економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС. Інтеграція України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки.
32. Співробітництво ЄС з третіми країнами та гуманітарна допомога.
33. Відносини Європейського Союзу з міжнародними організаціями і третіми країнами та місії Союзу.
34. Формування договірно-правових і політичних засад співробітництва України і ЄС. Угоди про партнерство і співробітництво.
35. Рада з питань співробітництва між Україною і ЄС. Комітет з питань співробітництва між Україною і ЄС. Комітет з парламентського співробітництва.
36. Спрямованість та зміст Угоди про Асоціацію України з країнами Європейського Союзу.
37. Будь-які інші теми, самостійно запропоновані слухачем та безпосередньо пов'язані з історичними, правовими та інституційними основами Європейського Союзу та євроінтеграційним курсом української держави.

Список рекомендованих джерел

Базова література

1. Грицяк І.А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: Моногр.- К.: К.І.С., 2006.- 398 с..
2. Європейська інтеграція України: посібник для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / Уклад. М. І. Лахижа. – Полтава, 2018. – 74 с.
3. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої; В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2016. – 288 с.
4. Сміт К.Е. Європейський Союз: творення зовнішньої політики на прикладі Східної Європи / Пер.з англ. С.І.Фатія/. – Харків: Тарбут Лаам, 2006. – 308с.
5. Радченко О., Колісниченко Н. Публічна служба Європейського Союзу: навчальний посібник. – Луганськ, ЛНУ, 2012.
6. Основи європейської та євроатлантичної інтеграції України: Навчальний посібник /В. В. Говоруха, В. Г. Бульба, Ю. П. Сурмін, О. В. Радченко та ін.; За заг. ред. академіка НАН України, д.т.н. В. П. Горбуліна – К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2006. – 416 с.
7. Прокопенко Л.Л. вступ до європейської інтеграції: навч.посіб. /за заг.ред. М.Бойцуна, Я.Мудрого. О.Рудіка. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – 148 с.
8. Мальська М.П. Основи європейської інтеграції [текст] підручник. / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. - 320 с.
9. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. – Харків: Торнадо, 2001. – 340 с.

Допоміжна література

10. Радченко О. Публічна служба Європейського Союзу. Програма та методичні рекомендації для слухачів за спеціальністю „Державне управління”/Укладач О. В. Радченко. – Луганськ, ЛНУ, 2012. – 40 с.
11. Озірська С.М., Полянський Ю.Д. Система державної служби європейських країн: Велика Британія, Російська Федерація, Україна, Французька Республіка: Науково-аналітичне дослідження. – К.: Вид-во УАДУ при Президентові України, 1999. – 168 с.
12. Ніщський договір та розширення ЄС / М-во юстиції України. Центр порівнял. Права; За наук. ред.. С. Шевчука. – К.: Логос, 2001.- 196 с.
13. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2015. – 628.
14. Європейський Союз та Україна: монографія / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова. – К., 2012. – 192 с.
15. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В. Копійка, Т. Шинкаренко. – К.: Знання, 2009. 342 с.
16. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: монографія, І.В. Яковюк, Т.Н.Анакіна, О.Я. Трагнюк, Т.В. Комарова; за ред.І.В. Яковюка.- К.: Право України, 2012.- 208 с.
17. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України. 2-ге вид. Навч. посібник рекомендований МОНУ. – К.: «Центр учбової літератури», 2010. – 172 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

18. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
19. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

20. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
21. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL :http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.ht
22. Представництво Європейської Комісії в Україні. URL : [http:// www.ukraineeu.mfa.gov.ua/eu/ua](http://www.ukraineeu.mfa.gov.ua/eu/ua)
23. Центр Європейських політичних досліджень, Брюссель. URL :<http://www.ceps.be>
24. Європейський простір. URL : <https://euprostir.org.ua/>
25. Офіційний ресурс, присвячений ЄС. URL :[http://www. europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)
26. Представництво України при Європейському Союзі. URL : [https:// www.ukraineeu.mfa.gov.ua/eu/ua](https://www.ukraineeu.mfa.gov.ua/eu/ua)

Загальна схема оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою		Нарахування балів	Бали нараховуються таким чином:
		для іспиту	для заліку		
91-100	A	Відмінно	зараховано		
81-90	B	Добре			
71-80	C				
61-70	D	Задовільно			
51-60	E				
31-50	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання		
0-30	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		
<i>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою і становить: за поточну успішність (виконання практичних занять та контрольних робіт) – до 40 балів, за результати іспиту/заліку – до 60 балів.</i>					

Оцінювання за складовими дисципліни

Відвідування лекцій (за кожну лекцію)	5 балів	політика опанування дисципліни	
Практичне заняття 1 «Етапи утворення і розвитку Європейського Союзу. Політична та інституційна система ЄС»	5 балів	Відвідування (участь в дистанційному режимі при он-лайн викладанні лекцій)	Кожне заняття
Практичне заняття 2 «Структура та функції основних європейських інституцій»	5 балів		
Практичне заняття 3: «Політика Європейського Союзу. Україна – Європейський Союз: шлях інтеграції, проблеми та перспективи співробітництва»	5 балів	Дотримання принципів академічної доброчесності	Повне дотримання умов академічної доброчесності
Підготовка реферату	10 балів		
Підготовка та захист самостійної домашньої роботи	30 балів	Умови зарахування пропущених занять (в т.ч. пропущених онлайн-лекцій)	Написання рефератів
Іспит/ іспит у форматі тесту/залік	60 балів		
усього	100		